

Hållbarhetsrapport 2021

– en undersökning av hur
Naturvetarnas medlemmar
värderar miljömässig hållbarhet.

Naturvetarna
2021-07-20
[Ange epost](#)

Innehåll

Sammanfattning	3
Unikt positiva resultat	3
Undersökningen.....	3
Bakgrund.....	3
Resultaten i studien	4
Hållbarhet kopplat till individ	4
Aktivt hållbarhetsarbete hos arbetsgivaren viktigt	6
Hållbarhet som en parameter när man söker jobb.....	7
Resultat per sektor	8
Resultat per ålderskategori	9
Resultat för kvinnor och män	10
Bedriver din arbetsgivare ett hållbarhetsarbete?.....	11
Möjlighet att påverka hållbarhetsarbetet.....	13
Är verksamheten man arbetar inom hållbar?.....	14
Ägnar sig verksamheten rentav åt greenwashing?.....	16

Sammanfattning

Vi på Naturvetarna har ställt frågor till våra medlemmar om deras syn på miljömässig hållbarhet. Svarsfrekvensen på enkäten är 35 procent.

Det visar sig att engagemanget för att bidra till ett mer hållbart samhälle är väldigt starkt hos Naturvetarnas medlemmar. Hela **98 procent** svarar att det är ganska viktigt eller mycket viktigt för dem att som individer bidra till ett mer hållbart samhälle.

Unikt positiva resultat

Enligt förbundets omvärldsanalys har liknande frågor i andra studier, där man kopplar miljömässig hållbarhet till individuella val och agerande, aldrig uppnått siffror i närheten av detta. Även vad gäller hur viktigt det är att arbetsgivare har ett aktivt hållbarhetsarbete, svarar 94 procent att detta är ganska eller mycket viktigt. Dessutom svarar **45 procent** att hållbarhetsarbetet är en avgörande faktor när man söker nytt jobb. Det finns med andra ord en god anledning för företag och verksamheter att se över sitt hållbarhetsarbete för att ha en god chans att rekrytera talanger för framtiden, inte minst naturvetare.

Det är när frågor dyker djupare in på miljömässigt hållbarhetsarbete i arbetslivet, som bilden blir något mer splittrad. Förbundet tolkar resultaten som att det sker mer miljömässigt hållbarhetsarbete inom statlig och privat sektor, jämfört med kommuner och regioner.

Men också att hållbarhetsarbetet i vissa fall kan vara mer av tomma ord och så kallad greenwashing, där man försöker måla upp verksamheten som grönare/mer hållbar än vad den i verkligheten är. Med sin gedigna kunskap inom den här typen av frågor blir naturvetare perceptiva om ifall ett hållbarhetsarbete har substans eller om det bara är tomma ord, vilket slår igenom i vissa av svaren enligt analysen.

Undersökningen

Studien genomfördes genom att ett representativt urval fick en enkät under två veckor i april 2021. Målsättningen var att få mer än 1/3 av respondenterna att besvara enkäten, för att möjliggöra olika typer av nedbrytningar som är statistiskt säkerställda.

Svarsfrekvensen landade på 35 procent, vilket innebär att ambitionen kring datainsamlingen infriades. De resultat som redovisas i denna enkät är med andra ord tillförlitliga kring vad Naturvetarnas medlemmar anser kring dessa frågor.

Bakgrund

På Naturvetarnas kongress hösten 2018 beslutades att styrelsen ska beakta FN:s globala mål för hållbar utveckling i sitt framtida arbete. Medlemmarnas önskan är att Naturvetarna ska vara det hållbara fackförbundet på svensk arbetsmarknad.

Naturvetarnas medlemmar, varav många har en djupgående kunskap i frågorna, har en roll att fylla i detta arbete och det är dags att sätta i gång då 2030 inte är många år bort. Omställningen behöver ske nu.

Naturvetarna vill därför lyfta upp dessa frågor på agendan, även för att synliggöra att våra medlemmar har kompetens inom dessa frågor och därför är väl lämpade att driva dem runtom i Sverige. För att arbetet med agenda 2030 och FN:s globala mål för hållbar utveckling ska ta ordentlig fart kring miljömässig hållbarhet i Sverige, krävs att naturvetare är involverade i större utsträckning och på flera nivåer i samhälle och näringsliv framöver.

Redan i dagsläget innehar naturvetare många olika roller inom den gröna omställningen av ekonomin, såväl inom privat som offentlig sektor. Många arbetar som konsulter inom privat sektor med frågor kring miljömässig hållbarhet och andra har strategiska positioner i offentlig sektor. Men antalet strategiska tjänster kring miljömässig hållbarhet måste också öka, inte minst inom offentlig sektor som måste sätta på sig ledartröjan. Dessa tjänster kan med fördel besättas av naturvetare.

Resultaten i studien

Hållbarhet kopplat till individ

Engagemanget för att bidra till ett mer hållbart samhälle är väldigt starkt hos Naturvetarnas medlemmar. I en undersökning *Svenskar och hållbarhet* som genomförts två år i rad, 2019 och 2020, av Insight Intelligence är det 95 procent som svarar att hållbarhet i ganska stor utsträckning eller i mycket hög utsträckning är viktigt.¹ Tidigare studier har också visat hur viktigt individer i Sverige anser det är att konsumera hållbart, där siffrorna dalar betänkligt när man kopplar hållbarhet till individens egna ansvar och val.

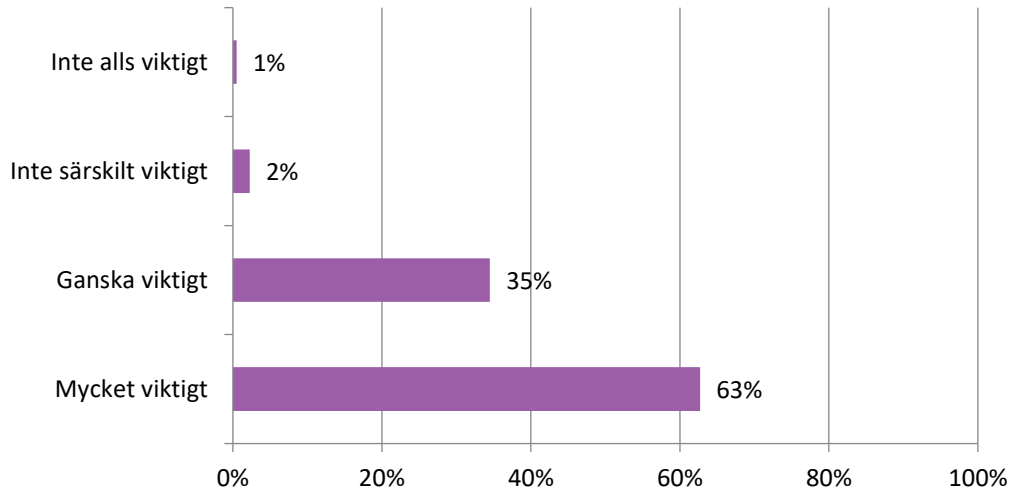
Det som också framkom i *Svenskar och hållbarhet 2020* är att endast 66 procent anser att de i ganska eller mycket hög utsträckning lever och agerar hållbart. När frågor huruvida man konsumerar hållbart ställs i liknande undersökningar brukar det som sagt vara än färre som svarar ja.²

¹ https://www.insightintelligence.se/wp-content/uploads/2019/06/svenskarOchHa%CC%8Allbarhet2019_Web_1-5A.pdf

https://www.insightintelligence.se/wp-content/uploads/2020/06/SvenskarOchHallbarhet2020_Web_1-5A.pdf

² En studie som nyligen tittat på hållbar konsumtion av livsmedel är denna: <https://pressrum.coop.se/wp-content/uploads/2020/12/resultat-utskick-undersokning-om-hallbarhet.pdf>

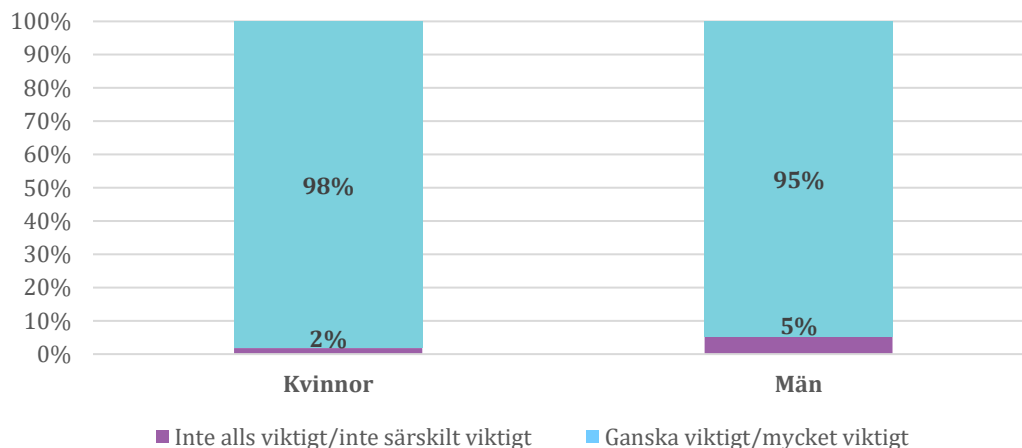
Hur viktigt är det för dig som individ att bidra till ett mer hållbart samhälle?

Även om denna fråga inte ställdes på exakt samma sätt i Naturvetarnas undersökning är det verkligen tydligt att dessa frågor engagerar en övervägande majoritet av medlemmarna. Trots att frågan ställts på ett sätt där individens bidrag är i fokus, inte bara huruvida man generellt sett anser att hållbarhet är en viktig fråga, är det alltså närmare 98 procent som svarat att man anser att detta är ganska eller mycket viktigt. Det är en anmärkningsvärt hög siffra, trots att tidigare studier visat att akademiker i regel anser miljömässig hållbarhet viktigare jämfört med andra grupper i samhället.

Tidigare rapporter om miljömässig hållbarhet har också visat att det ofta finns en könsskillnad, där kvinnor i regel anser att frågorna är viktigare än vad män gör, varför detta är intressant att titta närmare på.

Hur viktigt är det för dig som individ att bidra till ett mer hållbart samhälle? Kvinnor och män

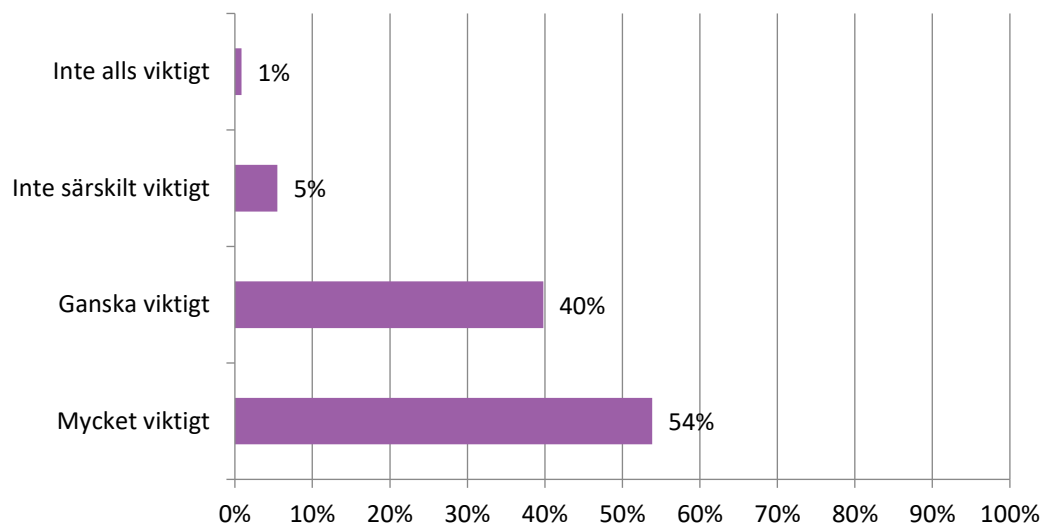

Även Naturvetarnas medlemmar visar alltså upp vissa skillnader mellan kvinnor och män, när man bryter ner resultatet på detta sätt. Skillnaden är dock inte lika tydlig i jämförelse med andra liknande studier som gjorts kring hållbarhetsfrågor. Utan tendensen är att såväl manliga som kvinnliga medlemmar i förbundet i väldigt stor utsträckning anser att det är viktigt (ganska eller mycket) att som individ bidra till ett mer hållbart samhälle.

Aktivt hållbarhetsarbete hos arbetsgivaren viktigt

Naturvetarnas medlemmar är även tydliga med att det är ganska viktigt eller mycket viktigt att en arbetsgivare har ett aktivt hållbarhetsarbete. Hela 94 procent uppger att så är fallet.

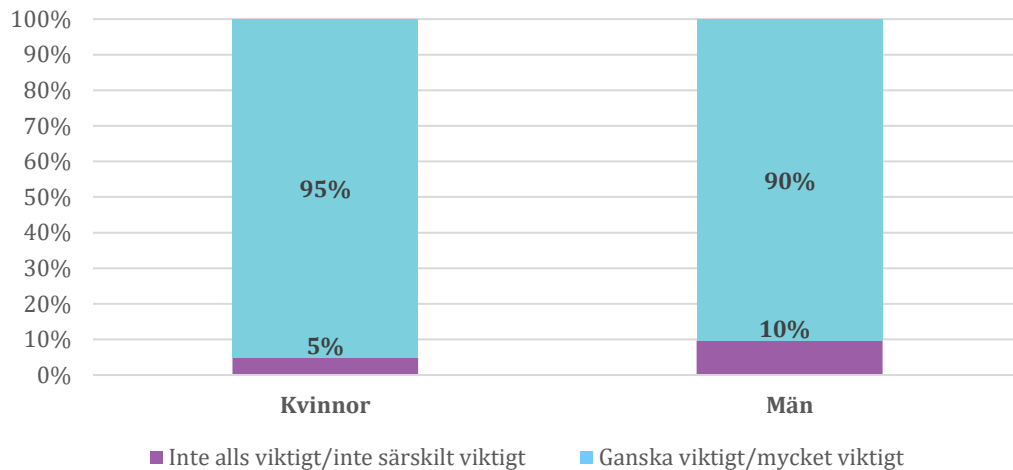
Hur viktigt är det för dig att din arbetsgivare har ett aktivt hållbarhetsarbete?"

Vad man kan se är också att det är en dubblering av de som svarat inte alls viktigt/inte särskilt viktigt jämfört med den första frågan kring individperspektivet och miljömässig hållbarhet. Om än få respondenter som svarat att detta är "oviktigt" är det möjligt, och som sagt intressant utifrån tidigare studier kring könsaspekter, att bryta ner även dessa svar på kvinnor och män.³

³ Resultaten på de två första frågorna i studien är dessvärre inte möjliga att bryta ner på någon annan ledd, då det är så få som kryssat i vissa av svarsalternativen.

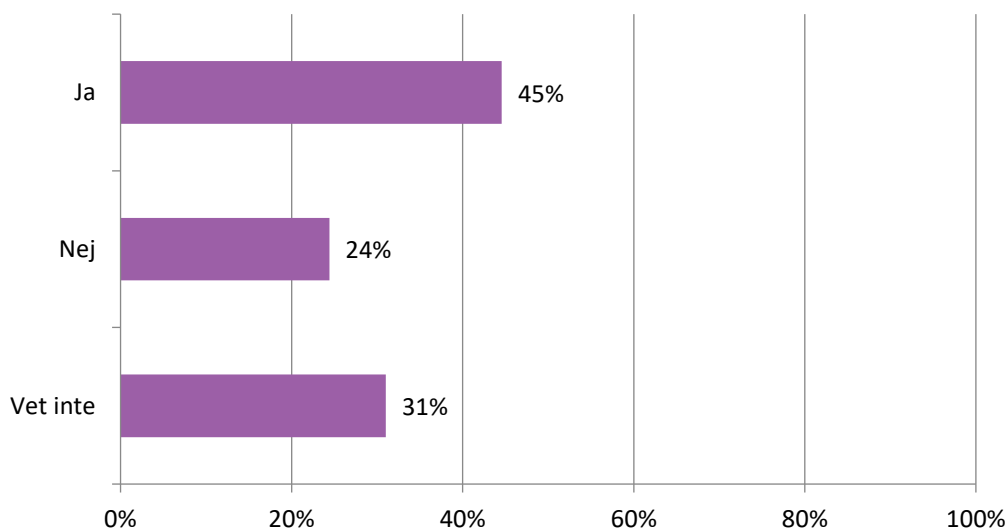
Hur viktigt är det för dig att din arbetsgivare har ett aktivt hållbarhetsarbete? Kvinnor och män

Det man kan utläsa av diagrammet ovan är att tendensen består från den första frågan som redovisades. Cirka 5 procent av kvinnorna anser att det inte är alls/inte särskilt viktigt att arbetsgivaren har ett aktivt hållbarhetsarbete och cirka 10 procent av männen anser detta.

Hållbarhet som en parameter när man söker jobb

Är arbetsgivares hållbarhetsarbete en viktig faktor för dig när du söker jobb?

Att 32 procent, alltså nästan en tredjedel, svarat "jag vet inte" på frågan som redovisas i diagrammet ovan, är en indikation på att många individer inte naturligt gör

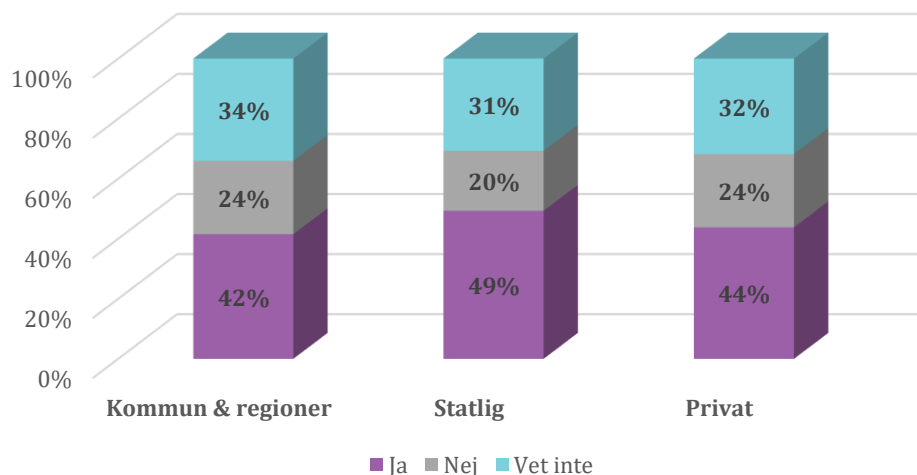
kopplingen att en arbetsgivares hållbarhetsarbete skulle kunna vara en faktor som man frågar om när man kommit en bit in i en anställningsprocess.

Men samtidigt är det alltså hela 45 procent som svarat att hållbarhetsarbete är en avgörande faktor när man söker nytt jobb. Utifrån detta finns det med andra ord en god anledning för företag och verksamheter att se över sitt hållbarhetsarbete för att ha en god chans att rekrytera talanger för framtiden.

Resultat per sektor

Ett sätt som kan vara intressant att se dessa resultat nedbrutet på, är var man arbetar. Vi har här valt att redovisa detta i tre stora kategorier kring arbetsmarknadssektorer som utgörs av kommuner och regioner, statlig och privat sektor.

Hållbarhetsarbete en viktig faktor när man söker jobb? Olika sektorer

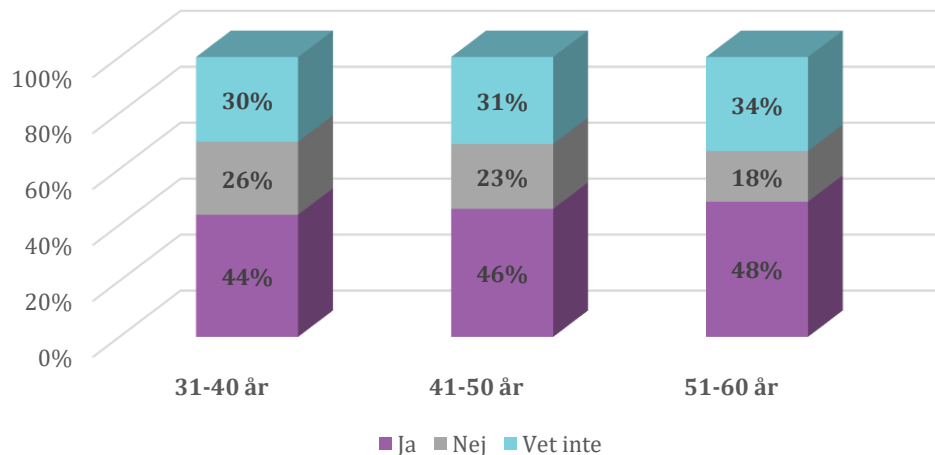

Det är inga gigantiska skillnader mellan de olika sektorer som medlemmarna arbetar inom. Men det finns ändå vissa tendenser som kan utläsas ur resultaten ovan. Naturvetarna tror att en grund för hur viktigt man anser att arbetsgivarens hållbarhetsarbete är, är om man också har viss erfarenhet av att naturligt koppla dessa frågor till vad man kan ha för förväntningar på en arbetsgivare.

En teori är att det de facto också sker ett mer aktivt hållbarhetsarbete och/eller att man förväntar sig att det sker inom privat men inte minst inom statlig sektor, givet svaren ovan. Det vill säga att anledningen till att det är en större andel medlemmar i statlig sektor som uppger att hållbarhetsfrågor är en viktig faktor när man söker jobb, har att göra med att det sker ett påtagligt och mer synligt hållbarhetsarbete i denna sektor i större utsträckning än i de andra arbetsmarknadssektorerna och/eller att man åtminstone förväntar sig detta.

Resultat per ålderskategori

Hållbarhetsarbete en viktig faktor när man söker jobb? Olika ålderskategorier

I flera undersökningar har det visat sig att andelen som anser att miljömässiga hållbarhetsfrågor är viktiga är större bland yngre, inte minst de som inom kort ska kliva in på svensk arbetsmarknad eller just klivit in på densamma.⁴ I en studie från 2019 av Ungdomsbarometern och Jung Relations visade det sig att mer än 80 procent i åldern 18-35 år anser att företag har ansvar för att skapa ett mer hållbart samhälle.⁵ Över hälften uppgav också att de kan tänka sig att välja bort företag som de anser inte agerar miljömässigt hållbart.

Naturvetarnas medlemmar svarar annorlunda utifrån ålder jämfört andra studier

Eftersom ålder i tidigare studier visat sig vara en faktor, och då som sagt främst att yngre är än mer engagerade i miljömässiga hållbarhetsfrågor, var förväntan nog snarare att det skulle vara en större andel i åldern 31 – 40 år som svarade ja och en mindre andel ja i de äldre ålderskategorierna i vår studie.

Här är det dock något förvånande, även om skillnaderna är marginella, de i åldern 51 - 60 år som svarat ja i högst utsträckning, 48 procent. Förvisso är det även i denna

⁴ När det gäller nedbrytning på olika ålderskategorier är merparten av medlemmarna i förbundet i åldern 31 - 60 år, varför kategorierna i detta diagram är mest relevanta att titta närmare på. Genomströmningen vid högskolan, alltså när man är färdig med sin universitetsutbildning i genomsnitt, ligger och har legat strax under 30 år i Sverige under lång tid. 2020 var man i genomsnitt klar med en kandidatexamen vid strax över 28 års ålder i Sverige. Varför förbundet inte har tillräckligt många yrkesverksamma medlemmar i åldern 21 - 30 år som besvarat denna enkät för att möjliggöra en nedbrytning på denna ålderskategori, trots att denna grupp nog skulle sticka ut och svara ja i högre utsträckning.

⁵ https://jungrelations.com/fhv/Jung_FHV_2019.pdf

ålderskategori som störst andel svarat att de inte vet. Men att det är en större andel i just denna ålderskategori som svarat ja, hade vi inte förväntat oss.

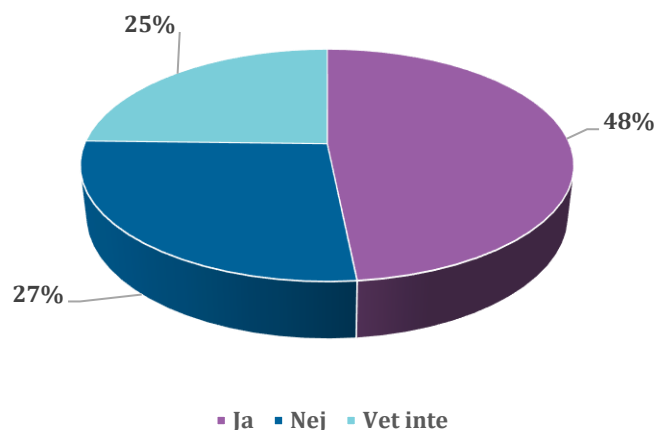
Helt oavsett dessa resultat, som alltså inte skiljer sig alltför mycket åt utifrån åldersklass, är det mycket som tyder på att de som är på väg ut på arbetsmarknaden nu samt under de närmaste 5 - 10 år kommer värdera dessa frågor än högre. Det finns som sagt starkt stöd för det i andra studier som genomförts. Företag och verksamheter bör därför ha detta i åtanke i kampen om de framtida talangerna på svensk arbetsmarknad.

Att ha ett genuint miljömässigt hållbarhetsarbete kan tillsammans med goda villkor och löner, en bra arbetsmiljö samt flexibilitet – vilket ofta efterfrågas av yngre medarbetare på arbetsmarknaden – vara avgörande i att attrahera de som examineras från högskolan under de närmaste åren. Inte minst är det fallet vad gäller naturvetare, som inte bara värdesätter dessa frågor högt utan ofta också har en djupgående kunskap i ämnesområdet.

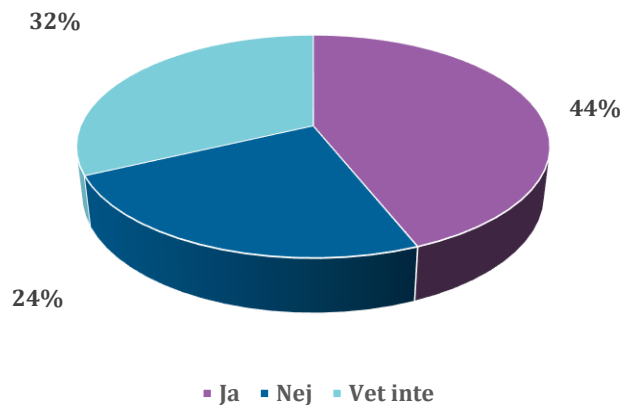
Resultat för kvinnor och män

När man bryter ner hur respondenterna svarat på denna fråga utifrån kön är resultatet intressant. För det visar sig att det är en något högre andel män än kvinnor som svarat ja, att en arbetsgivares hållbarhetsarbete är en viktig faktor när man söker jobb. Detta skiljer sig alltså åt mot vad de flesta hållbarhetsstudier som genomförts i Sverige i regel brukar visa upp, där kvinnor som sagt i regel värderar miljömässig hållbarhet högre. Samtidigt är det också en något högre andel män som svarat nej.

Är arbetsgivares hållbarhetsarbete en viktig faktor för dig när du söker jobb? Män

Är arbetsgivares hållbarhetsarbete en viktig faktor för dig när du söker jobb? Kvinnor

Motsägelsefullt resultat i viss mån alltså, men en stor del av förklaringen till detta finns att finna i att kommuner och regioner - där alltså en större andel svarat nej och vet inte - är en starkt kvinnodominerad sektor hos förbundets medlemmar. Detta slår därför igenom när man delar upp svaren mellan kvinnor och män, inte minst när det gäller "vet inte" för kvinnor.

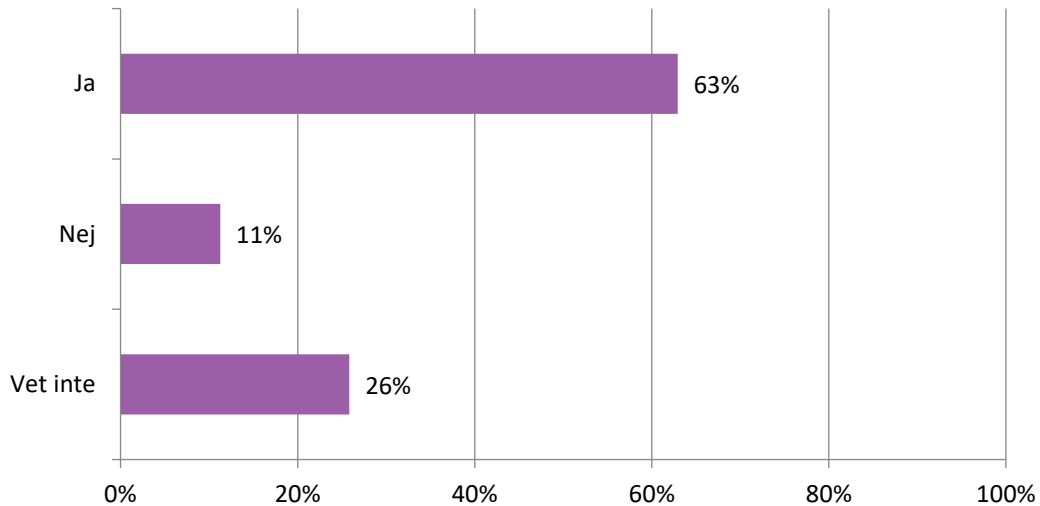
Detta stärker också vår tes kring att om man inte har tagit del av/sett/förväntar sig ett aktivt hållbarhetsarbete hos sin nuvarande arbetsgivare - vilket då alltså verkar vara fallet i högre utsträckning i kommuner och regioner - ser man heller inte hållbarhetsfrågorna som lika tydligt kopplade till arbetet/arbetsgivaren. Anledningen till att kvinnor "sticker ut" i denna studie är alltså troligtvis för att det finns en viss skevhet i könsfördelningen mellan sektorerna hos förbundets medlemmar.

Oavsett detta har verksamheter, inom alla sektorer, mycket att vinna på att tydliggöra och kommunicera sitt hållbarhetsarbete gentemot de anställda och omvärlden.

Bedriver din arbetsgivare ett hållbarhetsarbete?

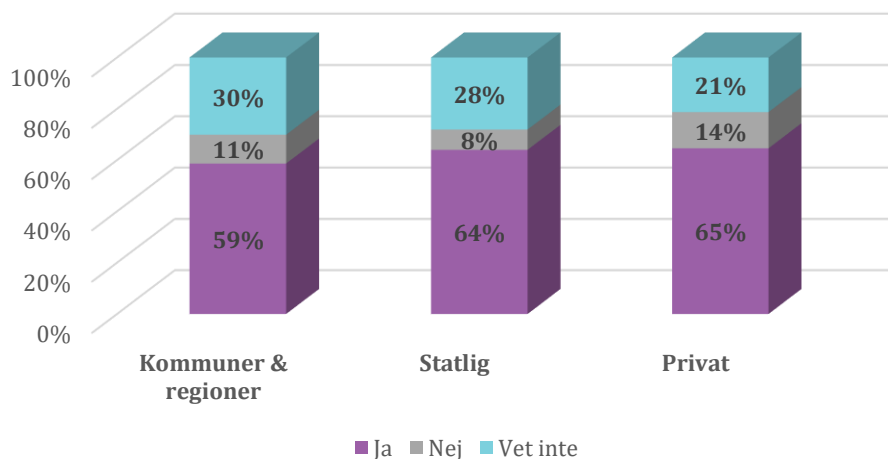
På frågan om arbetsgivaren har ett hållbarhetsarbete på plats, svarar lite mindre än två tredjedelar att detta är fallet.

Har din nuvarande arbetsgivare ett hållbarhetsarbete på plats?

Det man kan utläsa ur diagrammet nedan, där resultaten visas nedbrutet per arbetsmarknadssektor, är att det är en mindre andel som svarar att det finns ett hållbarhetsarbete på plats i kommuner och regioner. Här sticker regioner ut speciellt. För när man tittar specifikt på de som arbetar i regionerna svarar cirka 53,5 procent, den lägsta andelen i studien, att ett sådant arbete finns på plats. Förutom detta är det också en större andel som uppger att man inte vet om arbetsgivaren har ett hållbarhetsarbete på plats i regionerna, drygt 41 procent svarar detta.

Har din nuvarande arbetsgivare ett hållbarhetsarbete på plats?

Det har hänt mycket inom offentlig sektor på senare år och regeringen har vid olika tillfällen aviserat att offentlig sektor bör gå i bränschen för omställningen av samhället. I Agenda 2030-delegationens slutbetänkande lyftes myndigheter och kommuner och

regioners arbete speciellt fram, samtidigt som man förvisso tydliggjorde att hela samhället måste vara med på tåget.⁶ Vår förväntan var faktiskt därför snarare att offentlig sektor här skulle sticka ut i positiv bemärkelse. Nu är förvisso skillnaden mellan privat och statlig sektor extremt liten men siffrorna för kommuner och regioner är något förvånande.⁷

Möjlighet att påverka hållbarhetsarbetet

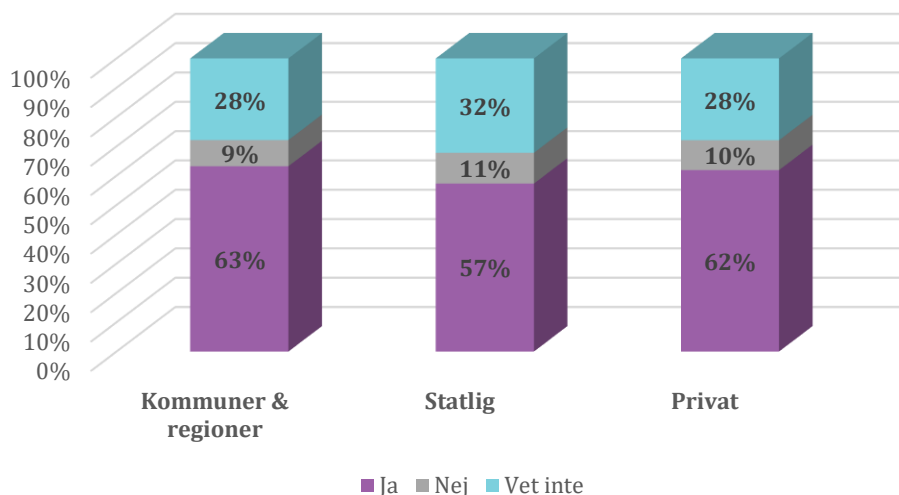

Det som är viktigt att ha kännedom om när det gäller denna fråga är att det endast var de som svarade att deras arbetsgivare har ett hållbarhetsarbete på plats som fick besvara denna fråga. Tendenser som tidigare visats blir därför inte lika påtagliga i svaren på denna fråga när man bryter ner den, till exempel inom olika sektorer.

⁶<https://www.regeringen.se/4940e4/contentassets/a1d21f7c7c7c484e96c759f2b3c44638/sammanfattning-av-agenda-2030-och-sverige-varldens-utmaning--varldens-mojlighet-sou-201913.pdf>

⁷ Anledningen till att vi valt att redovisa sektorer på just detta sätt är när det gäller kommuner och regioner att de omfattas av samma kollektivavtal. Varför vi trots att regioner skiljer sig åt i viss mån från kommuner och vice versa i resultaten, har valt att inte särredovisa dessa i diagram utan bara i löpande text i några olika avsnitt i rapporten.

Har du möjlighet att påverka din arbetsgivares hållbarhetsarbete, sektor

Värt att ha i åtanke när man tittar på diagrammet ovan är som sagt att det var en större andel i statlig och privat sektor som svarade att arbetsgivaren har ett hållbarhetsarbete på plats, och således besvarat denna fråga. Men oavsett detta är det ändå intressant att kunna konstatera att det alltså är en något mindre andel i statlig sektor som uppgivit att de har möjlighet att påverka sin arbetsgivares hållbarhetsarbete och en större andel som svarat "vet inte" i denna sektor.

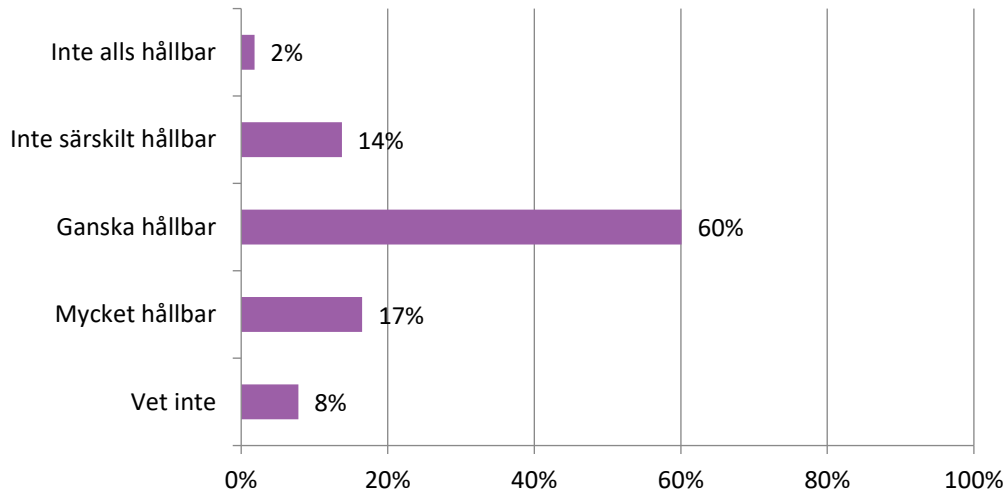
Det kan alltså vara så att det pågår ett "aktivt" hållbarhetsarbete hos många statliga myndigheter men att inte medarbetare/fackliga representanter involveras i lika hög utsträckning som i privat sektor?

En annan möjlig förklaring skulle kunna vara att det finns en hel del naturvetare med olika miljöutbildningar som arbetar som olika typer av miljöansvariga och/eller strateger i privat sektor samt kommuner och regioner? Om man ansvarar för miljömässig hållbarhet i en verksamhet på en mer strategisk nivå är det självfallet att man svarar ja på frågan som den är formulerad ovan i högre utsträckning.

Är verksamheten man arbetar inom hållbar?

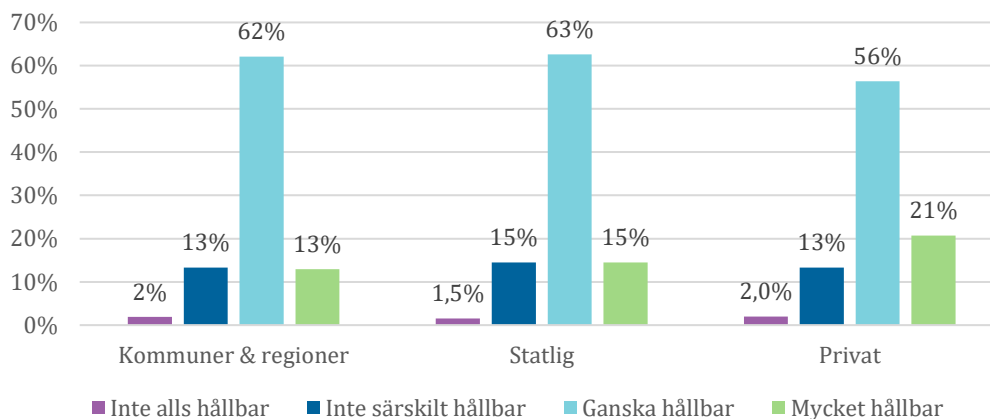
Resultatet på denna fråga är intressant, för det tyder ändå starkt på att de flesta av Naturvetarnas medlemmar arbetar i (ganska eller mycket) hållbara verksamheter. Så fastän man tydligt uttryckte på en tidigare fråga som redovisats att en relativt stor andel inte har ett "aktivt hållbarhetsarbete" hos arbetsgivaren i åtanke när man söker jobb, är det ändå många som anser sig arbeta i hållbara verksamheter redan i nuläget. Detta är positivt men det finns nog ändå utrymme för förbättring kring hållbarhetsarbetet på arbetsplatser runtom i Sverige i nuläget, är förbundets analys utifrån att svaren "spretar" åt lite olika håll genom studien.

Hur hållbar tycker du att verksamheten du arbetar i är?

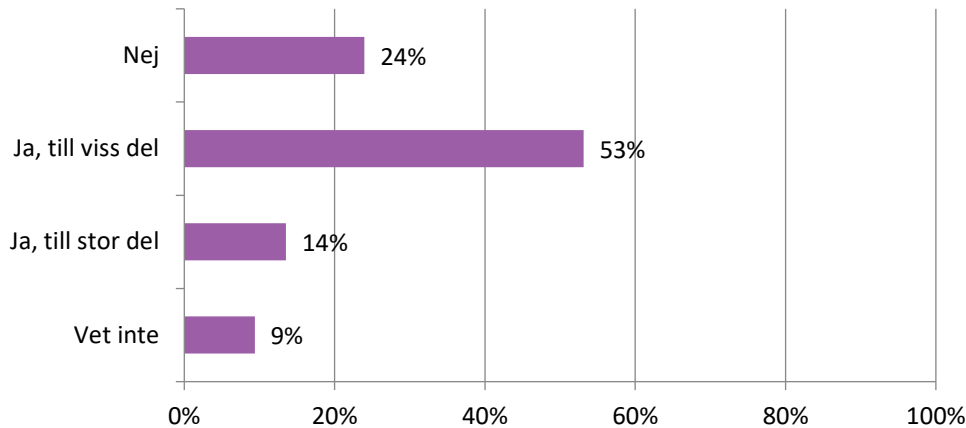
Som diagrammet nedan illustrerar är det främst inom privat sektor som respondenterna i något större utsträckning uppgivit att den verksamhet man arbetar i upplevs som mycket hållbar. När det gäller de som svarat "vet inte", vilket inte redovisas i diagrammet, är det återigen kommuner och regioner som sticker ut här med cirka 10 procent som uppgivit detta i jämförelse med 7 procent i statlig och 7,5 procent i privat sektor.

Hur hållbar tycker du verksamheten du arbetar i är, sektor

Ägnar sig verksamheten rentav åt greenwashing?

Upplever du att den verksamhet du arbetar i ägnar sig åt greenwashing d.v.s. försöker framställa sig som mer hållbar än vad den i själva verket är?

För de som anser att deras arbetsgivare har en inte alls hållbar eller inte särskilt hållbar verksamhet, vilket bara var runt 15 procent, fick de också en fråga kring om de anser att verksamheten de arbetar i ägnar sig åt greenwashing. Det är alltså hela 67 procent av dessa som svarat ja, till viss del eller till stor del. Detta stärker den tes/teori som lanserades tidigt i denna rapport. Det är inte ett miljömässigt hållbarhetsarbete i sig som våra medlemmar ställer sig tveksamma till, däremot får inte ett sådant arbete vara tomma ord och/eller greenwashing.

Naturvetare anar tomma ord?

I enkäten lämnades också en del kommentarer från medlemmar kring vad miljömässig hållbarhet egentligen innebär, detta trots att det i början av enkäten tydliggjordes att detta är kopplat till FN:s globala mål för hållbar utveckling och Agenda 2030. Naturvetare - med sin tydliga grund i kunskap, fakta och forskning - har också en naturlig skepticism mot "tomma ord". Detta har förbundet uppfattat i många andra studier genom åren, varför vi gör denna tolkning kring svaren på denna fråga och synen på greenwashing från en del av medlemmarna genom enkäten.

Avslutningsvis vill vi därför bara återknyta kort till inledningen av denna rapport, där vi lyfte fram att det är viktigt att naturvetare får en allt större roll kring miljömässiga hållbarhetsfrågor framöver. Det behöver tillsättas fler strategier som arbetar med detta som har en djup kunskap om frågorna och kan se till att det i än mindre utsträckning blir greenwashing/tomma ord framöver.